

Jean de Labadie en zijn volgelingen

Henk Tijssen

Jean de Labadie en zijn volgelingen

©Henk Tijssen

2017 Uitgeverij Jongbloed Heerenveen

ISBN: 978 946 342 5742

Alle rechten voorbehouden. Niets van deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Voor Ina

Inhoud

Dankwoord	11	
Inleiding	12	
1	Het leven van Jean de Labadie	14
1.1	Levensloop	14
1.2	Antirooms	16
1.3	Protestant	17
1.4	Genève	19
1.5	Utrecht	20
1.6.	Zijn prediking	22
1.7.	Middelburg	24
1.8.	Ludovicus Wolzogen	26
1.9.	Veere	29
1.10	Toespraak van De Labadie	32
1.11	Amsterdam	33
1.12	Kort Begrip	35
1.13	Scheurmakerij	35
1.14	Herford	38
1.15	Altona	40
1.16	Altijd kaf onder het koren	41
1.17	Afsluiting	42
2	De volgelingen van Jean de Labadie	45
2.1	Wieuwerd en de labadisten	46
2.1.1.	De Friese Gereformeerde Kerk	48
2.1.2	De tolerante Friese Staten	50
2.1.3	Wieuwerd en de mummies	53
2.1.4	Teloorgang	54
2.2	De voorgangers	55

2.2.1	'Het Christelijk huwelijk'	58
2.2.2	Pierre du Lignon	64
2.3	Enkele andere volgelingen	65
2.3.1	Anna Maria van Schurman	66
2.3.2	De drie gezusters	69
2.3.3	Maria Sibylla Merian	71
2.3.4	Hendrik van Deventer	72
2.3.5	Petrus Dittelbach	74
2.4	Afsluiting	76
Notenlijst		78
Verantwoording foto- en beeldmateriaal		88
Namenlijst		90
Over de auteur		95

Dankwoord

Aan het begin van dit boek wil ik de heer *A. Verwijs* bedanken voor de redactie van de destijds gepubliceerde artikelen in het blad *In het Spoor*, die nu deels bewerkt gebundeld zijn in deze uitgave.

Kampen, juni 2017

Henk Tijssen MA

Inleiding

Dit boek bestaat uit twee hoofdstukken. Het ene hoofdstuk gaat over het leven van Jean de Labadie en het andere over zijn volgelingen die te Wieuwerd vergaderd waren. Over het algemeen waren de labadisten hoogopgeleide mensen en hebben ze relatief veel betekend voor de maatschappij. In dit boekje geef ik een beschrijving van De Labadie en zijn volgelingen, niet ter navolging maar ter waarschuwing. Een kerk van enkel ware gelovigen die een zuiver evangelie aanhangen, zal op deze aarde nooit komen. Dat is een illusie. Er is altijd kaf onder het koren. De geschiedenis van Jean de Labadie en zijn volgelingen laat zien dat streven naar perfectie en zuiverheid er toe kan leiden dat juist het tegenovergestelde bereikt wordt.

Opmerkelijk genoeg krijgen verscheidene kerken in de gereformeerde gezindte nogal eens het verwijt dat ze labadistisch zouden zijn. Dit gaat op als men de bevinding van de gelovige boven de Schrift of de Bijbel stelt. Dan is er geen sprake meer van Schriftgezag, maar van interpretatie door de gelovige. Ten diepste is het een vorm van geloofsindividualisme of een verkeerde interpretatie van de Bijbel en het zaligmakend geloof. Of zoals ds. H.S.J. Kalf (1914-1978) in *'De Vaandrager'* van woensdag 2 oktober 1940 opmerkte: "Ik maakte het eens mee, dat een vrouw de zaligheid van een bloedverwant grondde op een gekregen versje. Waar 't stond, wist ze niet (dat hoort men er haast altijd bij!). Het luidde: 'zijn ziel in 't eeuwig leven, verwacht den

jongsten dag.' Wat een ontnuchtering. De vorige regels luiden [immers]: 'Graaf Adolf is gebleven, in Friesland in den slag'. Het is namelijk een couplet uit het Wilhelmus. En het mag dan al in de nieuwe gezangenbundel prijken, het is vooralsnog geen Psalm, en zal dat ook nooit worden. Daarom: zijt nuchter en waakt. Wie leeft bij Gods Woord, leeft niet bij een gesloten waarheid. Och, dat we dat *onfeilbaar* Woord leerden prijzen! Al 't geen Uw mond aan mij had toegezegd, gaf aan mijn hart vertroosting, geest en leven! (Psalm 119:25)."(1) Ook ten opzichte van hen die, zoals De Labadie, het innerlijk licht (of de innerlijke ervaring) boven de Bijbel stellen, dienen we nuchterheid te betrachten. Het gaat immers om de Christus der Schriften, die Zichzelf geopenbaard heeft in Zijn Woord. En alles wat naar het Woord niet is, heeft geen dageraad.

Hoofdstuk 1

Het leven van Jean de Labadie (1610-1674)

Jean de Labadie is in kerkelijke kring bekend als de man die een kerk van enkel ware gelovigen wilde. Echter hoe zijn levensgeschiedenis is geweest en hoe hij als een hervormer in de Republiek is binnengehaald, is voor de meesten onbekend. Ook is onbekend dat Jean de Labadie zijn toehoorders wist te boeien met zijn predicaties. Veel nadere reformatoren waren aanvankelijk met hem ingenomen. Maar uiteindelijk leidde zijn extreme houding en afscheiding van de Gereformeerde Kerk tot talloze conflicten met synodes en overheid en tot bestrijding door de nadere reformatoren.

1.1 Levensloop

Jean de Labadie werd in Bourg (Frankrijk) op 13 februari 1610 geboren. De plaats Bourg ligt in het departement Gironde (vlakbij Bordeaux). Zijn vader, de roomse Jean Charles de Labadie, was gouverneur van Bourg. Hij behoorde tot het leger van de Franse koning Hendrik IV. Volgens de overlevering was hij een zeer gezien persoon. Hij vond wetenschappen erg belangrijk en stond voor een goede opvoeding van zijn gezin. Zijn zoon Jean de Labadie was buitengewoon schrandere en om die reden wilde vader Jean Charles dat hij zou gaan studeren. Toen hij zeven jaar oud was, ging Jean de Labadie studeren in Bordeaux onder leiding van de